

Branka Rotar Pance

Akademija za glasbo Univerze v Ljubljani

DELOVANJE BOJANA ADAMIČA PRI JAVNI RADIJSKI ODDAJI *VESELI TOBOGAN*

Izvleček: Najstarejša slovenska javna radijska oddaja *Veseli tobogan* kljub svoji kulturni vlogi doslej še ni bila poglobljeno obravnavana in ovrednotena. V prispevku predstavljam zgodovino oddaje in posamezne like, ki so prispevali k njeni prepoznavnosti. Med njimi izpostavljam delovanje skladatelja Bojana Adamiča. Pri *Veselem toboganu* je sodeloval že od začetka oddaje, najprej kot pianist in sodelavec pri opravljanju avdicij, kasneje pa kot pisec aranžmajev (okoli 800) in vodja *Ansambla Bojana Adamiča*. Čas v letih 1982/83–1995 lahko poimenujemo kot Adamičevo obdobje *Veselega tobogana*. Poleg produkcije in koncepta oddaje v Adamičevem obdobju izpostavljam tudi njene glasbene in kulturne vrednote.

Ključne besede: Bojan Adamič, *Veseli tobogan*, aranžer, vodja ansambla, koncept oddaje

Abstract: Despite its cultural significance, the oldest Slovene public radio show *Veseli tobogan* (*Happy Toboggan*) has not yet been thoroughly researched or evaluated. The article covers the history of the show and some figures that helped in building its reputation. Among them, the article focuses on the work of the composer Bojan Adamič. He was engaged in the show from the start, at first as a pianist and a member of the jury in auditions, then as an arranger (producing around 800 works) and the leader of the Bojan Adamič Ensemble. The period from 1982 (1983) to 1995 could be named Adamič's Period of *Veseli tobogan*. In addition to the show's production and its concept, the article highlights the musical and cultural values of the period.

Keyword: Bojan Adamič, arranger, ensemble leader, show's concept, *Veseli tobogan*

Zgodovina *Veselega tobogana*

Kdaj in kje se je porodila ideja o oblikovanju javne radijske oddaje *Veseli tobogan*, v ohranjenih dokumentih ni razvidno. Domnevamo lahko, da so zgledi zanj prišli iz drugih okolij takratne Jugoslavije, kjer je ob razvoju radiodifuzije potekal tudi specifičen programski razvoj.¹ Ime oddaje je predlagal pesnik, pisatelj in novinar Branko Šömen.² Prve poskusne oddaje *Veselega tobogana* so bile posnete leta 1962 v Studiu 14 Radia Slovenija. Povezovala sta jih Marjan Kralj in Jana Osojnik, v njih pa je nastopal Frane Milčinski-Ježek. Petje otrok je spremljal ansambel pod vodstvom Boruta Lesjaka. Med prvimi nastopajočimi sta bili tudi Marjana Deržaj³ in Jerca Mrzel.⁴

Produkcija *Veselega tobogana* kot redne mesečne javne radijske oddaje se je začela leta 1963 in je nepretrgano potekala do leta 2007. V prvih petnajstih letih je oddajo urejala Boža Novak, kasneje pa so se izmenjali številni drugi uredniki. Dolgoletni režiser oddaje je bil Gregor Tozon, za njim jo je režiral Jože Vozny. Oddajo so povezovali gledališki

1 Prim. I. Deželak (2005): *Radio kot vzgojni in izobraževalni medij*. Diplomaska naloga. UL, Akademija za glasbo: Ljubljana, str. 32–34, 42–44.

2 Pogovor avtorice prispevka z Milanom Krapežem, dolgoletnim sodelavcem oddaje *Veseli tobogan*, na RTV SLO 19.10.2012. Prim. Šömen, Branko. *Enciklopedija Slovenije* (1991) 13; Š-T, str. 96.

3 Prim. *Veseli tobogan znova obratuje*.
<http://www.rtvsllo.si/kultura/glasba/veseli-tobogan-znova-obratuje/151990> (vpogledano 7.9.2012).

4 Po tonskem zapisu oddaje (G-9706 – Mislinja; predvajano 28.11.1976) je zabeleženo: »Jerca Mrzel je zapela pesmico, ki jo je pred leti 'kot otrok, pela na Veselem toboganu: Veseli bodimo'«. I. Batis: *VESELI TOBOGAN*, nedatiran tipkopis, str. 40.

igralci,⁵ radijski napovedovalci⁶ in drugi sodelavci Radia Slovenija. Na začetku so v *Veselim toboganu* prevladovalе govorne točke pred glasbenimi. Vključeni so bili tudi različni kratki kvizi z nagradami, ki so jih prispevali sponzorji oddaje,⁷ in druga zabavna tekmovanja.⁸ Poseben lik je ustvaril Toni Gašperič,⁹ ki je z »dogodivščinami tete Mare« postal skozi desetletja prepoznaven simbol *Veselega tobogana*. Med občasnimi gosti *Veselega tobogana* so bili športniki, umetniki, raziskovalci in druge znane osebnosti.¹⁰ Do kratkotrajne produkcijske spremembe je prišlo v letih 1972–1974, ko je *Veseli tobogan* postal tudi televizijska oddaja. Režiral jo je Iztok Tori.¹¹

V glasbenih točkah je petje nastopajočih vedno v živo spremljal ansambel, ki ga je v prvem obdobju oddaje vodil Borut Lesjak. V letih 1977 in 1978 je vodenje ansambla prevzel Aleš Kersnik, v letih 1979–1982 pa Mario Rijavec. Bojan Adamič je že od prvih let produkcije *Veselega tobogana* igral v ansamblu klavir in klaviature, v nekaj oddajah pa je nastopil tudi kot gost. Vodstvo ansambla je prevzel v sezoni 1982/83 in ga vodil do prve polovice leta 1995. V drugi polovici tega leta je vodenje ansambla za krajši čas prevzel Tomaž Habe. V sezoni 1996/97 je vodstvo ansambla prevzel Rudi Pančur, ki to delo v sicer spremenjeni obliki prireditve opravlja še danes.¹²

Veseli tobogan je obeležil 25-letnico oddaje v mariborski dvorani Tabor pred publiko 4000 otrok. Leta 2007 je bil zadnjič izveden kot redna mesečna javna radijska oddaja v telovadnici OŠ v Kopru. V dvorani je bilo 1200 otrok in razpoloženje je bilo enkratno. Takoj potem pa je bilo uredništvo oddaje postavljeno pred dejstvo, da *Veseli tobogan* spremeni obliko in postane kviz. Količina oddaj in oblika sta se znova temeljito spremenili leta 2009, ko je bil organiziran prvi *Festival otroške glasbe Veseli tobogan*. V tej obliki poteka še danes enkrat na letov Studiu 14 Radia Slovenija. Oddaja se je torej vrnila v prostore, v kateri se je začela. V letu 2013 naj bi *Veseli tobogan* praznoval 50-letnico obstoja, vendar je spričo težavnih aktualnih razmer mogoče dvomiti o izvedbi jubilejne prireditve.¹³

5 V tipkopisu I. Batis, ki v celoti obsega 45 strani, so navedeni: Niko Goršič, Polona Vetrih, Peter Trnovšek, Vladimir Jurc, Svetlana Makarovič, Aleš Valič, Jerca Mrzel.

6 Prav tam so navedeni: Metka Šišernik, Vili Vodopivec, Božo Kos, Monika Glavič, Jože Logar, Alenka Höferle, Mateja Koležnik, Mija Škrabec, Slavko Kastelic, Milan Krapež, Simona Juvan, Branka Kadunec.

7 Npr. Pionirska hranilnica, Ljubljanska banka, DZS, Aero Celje.

8 »Tekmovanje v risanju – 3 mladi risarji morajo do konca oddaje narisati, kako si predstavljajo Veseli tobogan – ta točka je vključena v oddajo, ker je Aero Celje sponzoriral oddajo.« I. Batis: *VESELI TOBOGAN*, nedatiran tipkopis, str. 9.

9 R. Božič: Povprečen Slovenec pozna Belo krajino po Toniju, njegovi teti Mari in metliški črnini. V: *RAST*. Revija za kulturo, umetnost in družbena vprašanja. <http://kultura.novomesto.si/si/revija-rast/?id=6102> (vpogledano 7.9.2012).

10 V tipkopisu I. Batis so kot gostje posameznih oddaj navedeni: lokostrelec in olimpijec Bojan Postružnik, smučarski skakalec Bogdan Norčič, alpski smučar Bojan Križaj, rokometaš Stanko Anderluh, skladatelj Janez Kuhar in Janez Bitenc, pianist Aci Bertonec, operni pevki Zlata Ognjanovič in Alenka Bunta, trobentač Stanko Arnold, pevec slovenskega okteta Danilo Čadež, pevci zabavne glasbe Andrej Šifrer, Lado Leskovar in Tomaž Domicelj, planinski fotograf Jaka Čop, igralec v filmu *Sreča na vrhvi* Matjaž Gruden in pisatelj Vitan Mal, pisatelj Miha Mate, igralca Alja Tkačev in Jože Mraz, igralka in pesnica Svetlana Makarovič, ilustrator in karikaturist Božo Kos, humorist in novinar Tone Fornezzi - Tof. Nekateri gostje so nastopili tudi dvakrat oziroma večkrat (npr. Janez Bitenc).

11 Eno televizijsko oddajo zasledimo še v letu 1979. Po mnenju Milana Krapeža je bilo televizijsko snemanje nekoliko manj sproščeno, ker so bili nastopajoči otroci, pa tudi publika bolj pozorni na kamere in snemalne luči kot pri radijskih snemanjih.

12 Pogovor avtorice prispevka z Rudijem Pančurjem, zdajšnjim vodjem ansambla *Veselega tobogana*, in Ireno Batis, dolgoletno sodelavko oddaje *Veseli tobogan*, na RTV SLO 19.10.2012.

13 Prav tam.

Adamičevo obdobje *Veselega tobogana*

Produkcijo oddaje v letih od 1982/83 do 1995 lahko označimo kot Adamičevo obdobje *Veselega tobogana*. Domnevamo, da je Adamič že od začetkov oddaje sodeloval pri njej, igral v ansamblu, opravljal avdicije in imel prepoznavno vlogo pri *Veselim toboganu*, o čemer pričajo ohranjene dopisnice z zahvalami nastopajočih otrok.¹⁴ Sodeloval je tudi v sorodni hrvaški oddaji »Znaš – znam«. Po upokojitvi¹⁵ leta 1981 je imel nekoliko več časa in tako je v sezoni 1982/83 prevzel glasbeno vodenje oddaje *Veseli tobogan* in vodstvo ansambla, ki se je po njem tudi poimenoval v *Ansambl Bojana Adamiča*. Za oddajo je napisal novi avizo, datiran 24. X. 1982. V NUK je ohranjenih več skladateljevih rokopisov istega aviza v različnih instrumentacijah.¹⁶ Datirani so v različnih letih in imajo prilagojene naslove, ki se včasih nanašajo tudi na kraj izvedbe *Veselega tobogana*.¹⁷

Slika 1: Adamičeva naslovnica aviza za *Veseli tobogan* iz leta 1984 s prilepljeno navedbo »registrov«.

¹⁴ NUK, Glasbena zbirka, fond Bojan Adamič.

¹⁵ Biografija Bojana Adamiča. Zaposlitev. <http://www.bojan-adamic.si/biografija/#optimist> (vpogledano 7.9.2012).

¹⁶ NUK, Glasbena zbirka, fond Bojan Adamič. Veseli tobogan.

¹⁷ Prav tam. Špica za *Veseli tobogan* 1982/83, datirana 24.X.82; Špica 83-84; *Veseli tobogan – nova špica*, datirana 29.X.84; Špica Vransko 85; Prenovljeni avizo, datiran 21.IX.1990.

Slika 2: Prva stran Adamičeve partiture aviza za *Veseli tobogan* iz leta 1984.

Bojan Adamič je aktivno sodeloval pri načrtovanju vsake oddaje, vodil je avdicije in za nastopajoče otroke pisal aranžmaje. Milan Krapež se spominja, da so bile avdicije množično obiskane. Udeležili so se jih lahko prav vsi zainteresirani otroci. Na njih so predstavili od 60 do 100 govornih in pevskih točk, tako da so avdicije trajale tudi po 6 ur. Bojan Adamič je bil zelo potrpežljiv z otroki in ni nikoli povzdignil glasu. V pogovorih z njimi je izžareval široko razgledanost, pri glasbenih točkah pa veliko fleksibilnost in prilagodljivost.¹⁸

¹⁸ Pogovor avtorice prispevka z Milanom Krapežem, dolgoletnim sodelavcem oddaje *Veseli tobogan*, na RTV SLO 19.10.2012.

Slika 3: Bojan Adamič na avdiciji za *Veseli tobogan*.¹⁹

Za izbrane nastopajoče je po avdiciji napisal aranžmaje in jih preizkusil na generalki pred nastopom. Na prireditvi je vodil ansambel in igral na klaviature. Njegove dejavnosti na posameznih prireditvah lahko rekonstruiramo iz ohranjenih pogodb,²⁰ programov in partitur. V tabeli 1 predstavljam izbrane podatke z začetka Adamičevega obdobja *Veselega tobogana*, v tabeli 2 pa iz zadnjega leta skladateljevega življenja.

Datum in čas snemanja VT	Kraj	Prizorišče	Delo Bojana Adamiča (pogodbe)	Ansambel Bojana Adamiča, število točk v programu VT, posebni gosti in nastopajoči
20.1.1983 ob 17.00	Orehova vas	dvorana AMD Orehova vas	8 priredb	okrnjena zasedba ansambla, 18 točk
21.2.1983 ob 17.00	Dramlje		vodenje ansambla, avdicija, igranje, 7 priredb	ansambel v popolni zasedbi, /
22.3.1983 ob 18.00	Veržej	kinodvorana Veržej	vodenje ansambla, igranje, avdicija in 8 priredb ²¹	okrnjena zasedba ansambla, 25 točk, gost oddaje Pavel Šivic

¹⁹ Vir: Bojan Adamič. Galerija. <http://www.bojan-adamic.si/galerija/> (vpogledano 21.9.2012).

²⁰ NUK, Glasbena zbirka, fond Bojan Adamič. Veseli tobogan. Pogodbe.

²¹ To število je navedeno v ohranjeni pogodbi, urejene partiture in program pa kažejo, da je Adamič za *Veseli tobogan* v Veržaju napisal 14 priredb.

19.4.1983 ob 18.00	Kanal	telovadnica OŠ Kanal	avdicija, vodenje ansambla, igranje, priredbe	ansambel v popolni zasedbi, 25 točk, gost oddaje Makso Pirnik
17.5.1983 ob 17.00	Trbovlje	Delavski dom Trbovlje	avdicija, vodenje ansambla, igranje, 8 priredb	okrnjena zasedba ansambla, 22 točk, nastopi mladi klarinetist Jože Kotar
21.6.1983 ob 18.00	Vodice	dvorana KS Vodice	avdicija, vodenje ansambla, igranje, 8 priredb	ansambel v popolni zasedbi, 26 točk
18.7.1983 ob 18.00	Rovinj	Železničarsk o letovišče Rovinj	/	okrnjena zasedba ansambla, 21 točk, nastopajo taborniki Partizanskega odreda Rožnik
18.10.1983 ob 17.00	Titovo Velenje	Dom kulture Titovo Velenje	avdicija, igranje, vodenje ansambla, 9 priredb	ansambel v popolni zasedbi, 27 točk
17.11.1983 ob 17.00	Frankolovo	/	avdicija, nastop, vodenje ansambla, 10 priredb	ansambel v popolni zasedbi, /
21.12.1983 ob 17.00	Ljubljana Vič	OŠ Marjan Novak - Jovo	vodenje ansambla, avdicija, nastop, 8 priredb	ansambel v polni zasedbi, 25 točk, gostje športniki

Tabela 1: Osnovni podatki o *Veselem toboganu* (VT) in Adamičevem delu v letu 1983.

Datum in čas snemanja VT	Kraj	Prizorišče	Število ohranjenih priredb	Ansambel Bojana Adamiča, število točk v programu VT, posebni gosti in nastopajoči
21.1.1995 ob 15.00	Dol pri Ljubljani	OŠ Dol pri Ljubljani	7	ansambel v popolni zasedbi, 25 točk
21.2.1995 ob 16.30	Trbovlje	Delavski dom Trbovlje	8	ansambel v popolni zasedbi, 17 točk
21.3.1995 /	Maribor	/	6	ansambel v popolni zasedbi, /

20.4.1995 ob 18.00	Portorož	Avditorij Portorož	11	ansambel v okrnjeni zasedbi, 32 točk, gost oddaje Janez Bitenc
20.6.1995 ob 19.30	Pliberk	OŠ Božji grob /Volksschule Heligengrab	5	ansambel v popolni zasedbi, 21 točk

Tabela 2: Osnovni podatki o *Veselem toboganu* (VT) in Adamičevem delu v letu 1995.

Koncept *Veselega tobogana* v Adamičevem obdobju

V Adamičevem obdobju se je koncept oddaje od prej prevladujočih govornih in recitacijskih točk spremenil v prid glasbenih točk. V njih so nastopali solisti, veliko pa je bilo tudi nastopov v duetu, tercetu ali kvartetu. V programih so nastopajoči otroci večinoma napisani le z imeni, včasih tudi s priimki. Poleg manjših zasedb so na *Veselem toboganu* nastopali tudi šolski pevski zbori ob spremljavi *Ansambla Bojana Adamiča* ali pa brez nje oziroma ob kakšni drugi spremljavi.²² Včasih so nastopile tudi šolske Orffove skupine.²³ V program so bile uvrščene še instrumentalne glasbene točke, v katerih so večinoma nastopali učenci lokalnih glasbenih šol.²⁴ Redkeje naletimo na nastope folklornih skupin²⁵ in manjših vokalnih in vokalno-instrumentalnih zasedb.²⁶ Nastopajoči so se le izjemoma predstavili z lastnimi avtorskimi skladbami.²⁷

V pevskem repertoarju nastopajočih so prevladovale ljudske pesmi ter skladbe iz slovenske otroške pesemske literature.²⁸ V programih najdemo tudi skladbe tujih mojstrov,²⁹ ki so bile s poslovenjenimi besedili objavljene v pesmaricah *Prek sveta odmeva pesem*³⁰ in v učbenikih za glasbeno vzgojo. V programih redkeje srečamo

22 Npr. nastop otroškega pevskega zbora ob spremljavi orkestra glasbene šole na *Veselem toboganu* v Domu kulture v Ajdovščini 23.12.1985. Prim. NUK, Glasbena zbirka, fond Bojan Adamič. Veseli tobogan. Mapa 1.

23 Npr. na *Veselem toboganu* na OŠ Dol pri Ljubljani 24.1.1995. Prim. NUK, Glasbena zbirka, fond Bojan Adamič. Veseli tobogan. Mapa 1.

24 Npr. v Tabeli 1 navedeni nastop klarinetista Jožeta Kotarja na *Veselem toboganu* v Delavskem domu Trbovlje 17.5.1983. Prim. NUK, Glasbena zbirka, fond Bojan Adamič. Veseli tobogan.

25 Npr. nastopi tamburašev na *Veselem toboganu* v Domu kulture v Dragatušu 19.11. 1985 in na *Veselem toboganu* v Metliki 29.5.1994. Prim. NUK, Glasbena zbirka, fond Bojan Adamič. Veseli tobogan. Mapa 1 in Mapa 3.

26 Npr. nastop skupine Mladi upi na *Veselem toboganu* v Trbovljah 17.5.1983; vokalnega seksteta na *Veselem toboganu* v Črešnjecju 12.6.1989; ansambla FRU-FRU na *Veselem toboganu* v Kulturnem domu Artiče 26.5. 1993. Prim. NUK, Glasbena zbirka, fond Bojan Adamič. Veseli tobogan. Mapa 1.

27 Npr. na *Veselem toboganu* v Litiji 5.12. 1984 sta Marija in Helena zapeli avtorsko skladbo *Kralj sanj*, v Metliki pa je nastopil ansambel z avtorsko skladbo *Prijatelja* (23.5. 1994). Prim. NUK, Glasbena zbirka, fond Bojan Adamič. Veseli tobogan. Mapa 1 in Mapa 4.

28 V programih je razviden visok delež skladb Janeza Bitenca, Janeza Kuharja, Mire Voglar, zasledimo pa tudi skladbe Karola Pahorja, Vilka Ukmarja, Jakoba Ježa, Marjana Kozine, Radovana Gobca, Lenčke Kupper, Uroša Rojka, Tomaža Habeta in drugih. Ena od največkrat zapetih pesmi je bila *Mojčina pesem* Marjana Kozine. Prim. NUK, Glasbena zbirka, fond Bojan Adamič. Veseli tobogan.

29 Npr. *Uspavanka* W. A. Mozarta, *Mihec soncu brat* F. Schuberta, *Zlata roža* G. B. Pergolesija, *Nič ne jokaj sestrice* J. Haydna, *Majina pesem* Alice Tegner. Prav tam.

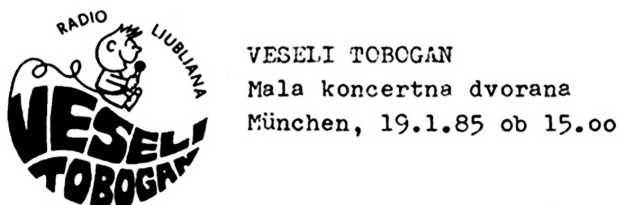
30 M. Kokol, ur. (1974): *Prek sveta odmeva pesem 1* in 2. Ljubljana: DZS.

popevke,³¹ popularne skladbe s področja filmske glasbe³² in narodnozabavne skladbe.³³ Skladbe so imele slovenska besedila, le izjemoma je kdo nastopil s skladbo v tujem jeziku. Kadar je bil *Veseli tobogan* na obalnem območju z dvojezičnimi šolami, pa so bile v program enakovredno uvrščene tudi skladbe v italijanščini.

Izbor glasbenih točk je bil povezan s starostno sestavo nastopajočih. Na *Veselem toboganu* so nastopali otroci različnih generacij: od predšolskih otrok³⁴ do učencev, ki so zaključevali osnovno šolo. Le izjemoma so v oddaji nastopili odrasli v okviru folklornih skupin ali kakšnega ansambla. Vključevanje odraslih v oddajo je potekalo predvsem med govornim delom, ko so voditelji z različnimi vprašanji in nalogami aktivirali prisotno publiko, ki je odgovarjala na »mikrofon v dvorani«. Z glasbenega vidika je bilo pomembno skupno petje ali »petje dvorane«, kot je zapisno v programih. V številnih oddajah je bila namreč publika povabljen, da ob spremljavi *Ansambla Bojana Adamiča* zapoje eno od znanih in priljubljenih pesmi.

Govorni del sporeda je vključeval recitacije, pripovedi, predstavitev krajev in običajev, pripovedi v narečjih, branje spisov, anekdote in pogovore z gosti. Kot je bilo že omenjeno, je bil v oddajo pogostokrat vključen sponzorski mini kviz. Največkrat je bil usmerjen v spodbujanje mladinskega varčevanja (sponzor Ljubljanska banka) in spodbujanje branja (sponzor Državna založba Slovenije).

Tako kot je Toni Gašperič dal poseben pečat *Veselemu toboganu* s prigodami *Tete Mare*, je prepoznaven lik ustvaril tudi ilustrator Božo Kos.³⁵ Na oddajah je sprva nastopal kot povezovalc in gost, kasneje pa je postal del ekipe *Veselega tobogana* in je na oddaji tudi risal. Za oddajo je naredil logotip in plakat, na karikaturi pa je upodobil tudi Bojana Adamiča.

Slika 4: Logotip *Veselega tobogana* Boža Kosa³⁶

³¹ Npr. *Dan ljubezni* D. Hrušvarja, *Ko zvonovi zapoje* A. Šiferja, *Love me tender* Elvisa Presleyja. Prim. NUK, Glasbena zbirka, fond Bojan Adamič. *Veseli tobogan*.

³² Npr. *Only love* iz filma *Mistralova hči*. Prav tam.

³³ Npr. *V Radence pot me pelje* in *Na Golici Vilka* in Slavka Avsenika. Prav tam.

³⁴ Nastopale so tako vrtčevske skupine kot posamezni otroci. Kot primer navajam nastop triletne Anje, ki je na *Veselem toboganu* v Mislinji 21.12.1987 zapela Bitenčevo pesem *Dežek*. Prim. NUK, Glasbena zbirka, fond Bojan Adamič. *Veseli tobogan*. Mapa 4.

³⁵ Prim. Kos, Božo. *Enciklopedija Slovenije* (1991) 5; Kari-Krei, str. 308; Božo Kos. *Wikipedija* http://sl.wikipedia.org/wiki/Bo%C5%BEO_Kos (vpogledano 11.10.2012).

³⁶ Vir: ohranjeni programi veselega tobogana v NUK, Glasbena zbirka, fond Bojan Adamič. *Veseli tobogan*.

Slika 5: Reklamni plakat Boža Kosa (1981)³⁷

Slika 6: Božo Kos: BOJAN ADAMIČ³⁸

Aranžmaji skladb

Bojan Adamič je napisal okoli 800 aranžmajev za nastopajoče otroke na *Veselem toboganu*. Ohranjeni so tako v skladateljevih rokopisih kot v čistopisih partitur, ki jih je naredila Meri Avsenak. Na naslovnico partiture je skladatelj napisal naslov skladbe,³⁹ včasih še skladatelja, redkeje pa tudi pisca besedila pesmi. Nanjo je napisal kraj in datum *Veselega tobogana*, večkrat tudi datum pisanja aranžmaja ter ime nastopajočega oziroma nastopajočih otrok. Vpisani datumi kažejo, da je aranžmaje največkrat napisal dva do tri dni pred generalko in oddajo, ki sta bili na isti dan.

V skladateljevih rokopisih so parti večinoma le skicirani, le redke partiture so izpisane v celoti. Adamič besedil ni podpisoval pod pevski part, zadostovali so mu le začetni zlogi prvih besed. V partiture je s flomastrom ali z rdečim kemičnim svinčnikom vpisal nekatere dirigentske oznake,⁴⁰ spremembe v instrumentaciji,⁴¹ oznake ritmov in instrumentov za

³⁷ Vir: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:IMG-G9ZNIAXX/?query=%27keywords%3dNarodna+in+univerzitetna+knji%C5%BEnica+%28Ljubljana%29%27&fyear=1981&pageSize=25> (vpogledano 11.10.2012).

³⁸ Vir: Muzej novejšje zgodovine <http://museums.si/sl/collection/object/21878/bozo-kos-bojan-adamic> (vpogledano 11.10.2012).

³⁹ Pri naslovih ni bil natančen, večkrat je namesto pravega naslova napisal začetne besede pesmi ali pa je napisal naslov nekoliko po svoje. Prim. NUK, Glasbena zbirka, fond Bojan Adamič. *Veseli tobogan*.

⁴⁰ Npr. mesta, kjer se menja taktovski način; kateri deli se ponavljajo in v kakšnem zaporedju. Prav tam.

⁴¹ Npr. kje igr piccolo flavta; kje naj se v klaviaturah uporabi register čembala; kje naj igra banjo namesto kitare ipd. Prav tam.

bobnarja,⁴² včasih tudi karakter skladbe.⁴³ Tempo skladbe je večkrat določil z metronomsko oznako.

Bojan Adamič je aranžma vedno naredil »po meri« nastopajočih otrok. Čeprav se nekatere pesmi v programih v istem letu ali skozi več let *Veselega tobogana* pojavijo večkrat, so vedno napisane v novih, nekoliko drugačnih aranžmajih. Le v redkih primerih v partiturah je razvidno, da je skladatelj spremenil odločitev z avdicije glede tonalitete aranžmaja in da jo je spremenil.⁴⁴

Ansambel Bojana Adamiča

Adamičevi aranžmaji skladb so do leta 1990 napisani za flavto, dva klarineta, fagot, dva rogova, orgle/klaviature, kitaro, bas kitaro, bobne in glas. V *Ansamblu Bojana Adamiča* so sodelovali številni odlični glasbeniki. V letu 1985 je bila zasedba takšna: Janez Petrač – flavta, Alojz Zupan – klarinet, Marko Lednik – klarinet, Teodor Forte – rog, Ivan Polanc – rog, Milan Švagan – fagot, Dragan Gajič – bobni, Matjaž Jarc – kitara, Gal Hartman – bas kitara, Bojan Adamič – klaviature.⁴⁵ Po letu 1990 v sestavu ni bilo več fagotista.

Ohranjeni programi *Veselega tobogana* kažejo, da je bil ansambel na posameznih oddajah zelo okrnjen. Včasih so bile za to krive finančne težave,⁴⁶ drugič oddaljenost prizorišča oddaje⁴⁷ ali pa oboje. V poletnem času, ko so bile oddaje posnete v različnih letoviščih,⁴⁸ je nastopajoče spremljala le manjša zasedba glasbenikov.

42 Npr. slow-rock, blues, reggae, tango, country, valček; kdaj naj bobnar igra na les, tamburin, tam-tam, zvončke ipd. Prav tam.

43 Npr. vedro, veselo, živahno, ne prehitro (koračnica), mirno – vrtec. Prav tam.

44 Na naslovnici partiture aranžmaja Pergolesijeve *Zlate rože* za *Veseli tobogan* v Ljubljani (Bežigrad) 17.3.1993 je napisal: »VSE malo terco višje (v c mol).« Prim. NUK, Glasbena zbirka, fond Bojan Adamič. *Veseli tobogan*. Mapa 4.

45 Prim. nedatiran izrezek iz revije *Stop* iz leta 1985. V: NUK, Glasbena zbirka, fond Bojan Adamič. *Kronika*.

46 Pogovor avtorice prispevka z Milanom Krapežem, dolgoletnim sodelavcem oddaje *Veseli tobogan*, na RTV SLO 19.10.2012.

47 Npr. *Veseli tobogan* v Münchnu 19.1.1985, kjer je bila zasedba flavta, klarinet (1), kitara, bas kitara, klaviature, bobni. Prim. NUK, Glasbena zbirka, fond Bojan Adamič. *Veseli tobogan*. Mapa 4.

48 Npr. *Veseli tobogan* v Rovinju 18.6.1983 z zasedbo klaviature, bas kitara, bobni; *Veseli tobogan* v Portorožu 20.4.1995 z zasedbo kitara, bas kitara, klaviature, bobni. Prav tam.

RADIOTELEVIZIJA LJUBLJANA RZD RADIO KULTURNO ZABAVNI PROGRAM		VESELI TOBOGAN Mala koncertna dvorana München, 19.1.85 ob 15.00
A V I Z O - ansambel B.Adamiča	živo	
UVODNA NAPoved - Nadja, Milan		
POZDRAVNI NAGOVOR - podpredsednik SK ŠD Triglav.....		
1. INSTRUMENTALNA SKUPINA	VENČEK	7 harmonik, 3 blokflavte trobenta
2. PRIFOVED	PISMO VESELEMU TOBOGANU Vesna Grašič	
3. RECITACIJA	DROBNA PESEM	Tanja Kajdič
4. SOLO GLAS + ANS.	FO JEZERU	Bojana
5. RECITACIJA (PETJE)	VELIKI BRATAG IVO	Željka Maršič
6. BLOK FLAVTA + ANS.	FANTJE PO POLJ GREDO	Iki Klančnik
7. PRIFOVED	PISMO VESELEMU TOBOGANU Metka Obu	
8. SOLO GLAS + ANS.	RBEČA KAFIGA	Metka Obu
9. RECITACIJA	SVEČANA IZJAVA	Robert, Mišo in Konrad
10. RECITACIJA	VZHAJAJ SONCE	Nataša
11. SOLO GLAS + ANS.	EN HRIBČEK ...	Jani
12. I B - POGOVOR		
13. RECITACIJA	VSAK JE NA SVETU ZA KAJ	8 otrok
14. VOKALNI OKTET + ANS.	SLOVENCİ KREMNITI	ista skupina
15. RECITACIJA+PETJE+ANS.	MOJ KLOBUK	Miha, Renata, Kristjan
16. T O N I		
17. KLAVIR SOLO	ROMANCA	Renato Poš
18. RECITACIJA	JANČEK JEŽEK	Petra, Brigita, Lidija
19. TENCET + ANS.	NAČA ČETICA	Nina, Netelija...
20. RECITACIJA	LAHKO JE	Olga Poš
21. SOLO GLAS + ANS.	MOJ FRELJUBI DRAGI DCM	Zlatko
ZAKLJUČEK I. DELA Z NAPovedJO ODMORA (Nadja, Milan)		
A V I Z O - ansambel B.Adamiča		

Slika 7: Prva stran programa *Veselega tobogana* v Münchnu 19.1.1985

Pomen *Veselega tobogana* za nastopajoče otroke

Za nastopajoče otroke je bilo zelo pomembno, da so se že na avdiciji srečali s profesionalnim glasbenikom, ki je nato napisal priredbo skladbe za njihov javni nastop. Prav tako jim je Bojan Adamič nevsiljivo svetoval in jih usmerjal, na kaj naj bodo pozorni pri petju ali pri igranju na instrument na nastopu. Pred njim so imeli še kratko vajo, na kateri se je nastopajoči otrok srečal z ansamblom profesionalnih glasbenikov, ki so z odličnim muziciranjem podprli njegovo točko. Nastop pred domačim občinstvom ter pred širšo slovensko javnostjo prek radijskih valov je pomenil posebno spodbudo za glasbeno nadarjene in zainteresirane otroke, nekaterim pa je tudi odprl pot na druge prireditve in odre.

V oddaji so tekom let nastopili posamezniki, ki so se kasneje profesionalno ali polprofesionalno uveljavili na glasbenem področju. Med njimi najdemo predvsem znana imena popularne glasbe: Marjano Deržaj, Ota Pestnerja, Adija Smolarja, Tinkaro Kovač, Aniko Horvat, Evo Hren, Laro Baruca, Ylenio Zobec.

Tinkara Kovač⁴⁹ se z naslednjimi besedami spominja pomena in vloge svojega nastopa na *Veselem toboganu* ter osebnosti Bojana Adamiča: »Pri devetih letih so na moji matični osnovni šoli v Dekanih priredili *Veseli tobogan*, radijsko otroško oddajo, katere umetniški vodja, dirigent in skladatelj je bil mojster Bojan Adamič. Tisto leto sem si prvo mesto kot zmagovalka *Veselega tobogana* delila z Jašo Drnovškom. Takrat me je Adamič opazil in povabil, da bi v Cankarjevem domu nastopala v muzikalih, ki bi jih pisal on. Moji starši se niso odločili za ta podvig, saj so bili prepričani, da imam še čas za to, otroštvo pa naj ostane brezskrbno, predvsem za igro na domačem dvorišču. Pozneje mi je Adamič napisal otroško pesem na besedilo Miroslava Košute, Bela kamela, in z njo sem leta 1988 nastopila na še zadnjem jugoslovanskem otroškem festivalu v Sarajevu.... Bil je izjemen človek in glasbeni genij; čeprav sem ga srečala le nekajkrat, je name naredil izredno močan vtis. Včasih, kadar mi zmanjka navdiha, kadar ne vem, kje je prava pot, se spomnim na njegovo odločnost in strast, kar mi pomaga, da spletem kakšno novo glasbeno nit in grem naprej. Včasih pa tudi pomislim, kako bi bilo, če bi se moji starši odločili drugače – najbrž bi glasbo, ki je takrat igrala v meni, prehitro izpela in izgorela; ali pa bi morda imela danes še za deset let bogatejšo glasbeno kariero. To se bom najbrž vedno na tihem spraševala.«⁵⁰

Za nastopajoče so bila zelo pomembna tudi srečanja z glasbenimi gosti oddaj,⁵¹ ki so prihajali z različnih glasbenih področij in so predstavljali različne zvrsti. Srečanja z njimi in njihove misli so mladim glasbeno nadarjenim otrokom pomenile pomembno spodbudo na nadaljnji življenjski poti.

Izvedba *Veselega tobogana*

Izbira krajev, v katerih je potekal *Veseli tobogan*, je bila sprva narejena na osnovi razpisa. V posameznih okoljih je zanimanje presegalo dane možnosti, zato je uredništvo oddaje kasneje samo predlagalo lokacije in s tem poskrbelo za enakomerno »pokritost« oddaje po vseh slovenskih pokrajinah. *Veseli tobogan* je svoje kulturno poslanstvo opravljal tudi med Slovenci zunaj državnih meja: pri zdomcih⁵² in zamejcih.⁵³

Veseli tobogan je vedno pomenil velik dogodek za kraj, v katerem je bila oddaja posneta.⁵⁴ Prireditvev je bila organizirana v največji dvorani v kraju (v kulturnem domu, zadružnem domu, kinodvorani ipd.) ali v osnovni šoli (večkrat tudi v telovadnici). Vsa prizorišča so bila vedno povsem polna, v njih pa so bili obiskovalci vseh generacij: od dojenčkov, ki so jih imeli v naročju starši in sorodniki nastopajočih, do babic in dedkov. Milan Krapež se spominja, da nikoli ni bilo kakšne zadrege ne na odru med nastopajočimi

⁴⁹ Po tonskem zapisu oddaje (G-28278 –2. trak – Dekani; predvajano 26.11.1989) imamo dokumentiran njen nastop z naslednjo oznako: »13. Tinkara Kovač – prečna flauta – Serenada (voditelju razloži, kaj je to serenada)«. I. Batis: *VESELI TOBOGAN*. nedatiran tipkopis, str. 5.

⁵⁰ Tinkara Kovač, glasbenica. *Obrazi*. <http://www.revijaobrazi.si/2012/02/tinkara-kovac-glasbenica/> (vpogledano 21.9.2012).

⁵¹ K že naštetim glasbenikom v opombi 10 dodajam še imeni skladateljev Pavla Šivica in Maksa Pirnika, ki ju najdemo v ohranjenih programih. Prim. NUK, Glasbena zbirka, fond Bojan Adamič. *Veseli tobogan*.

⁵² *Veseli tobogan* v Münchnu 19.1.1985. Prim. NUK, Glasbena zbirka, fond Bojan Adamič. *Veseli tobogan*. Mapa 4.

⁵³ *Veseli tobogan* v Pliberku 20.6.1995. Prav tam.

⁵⁴ Na spletnih straneh posameznih krajev še danes najdemo poročila o *Veselem toboganu* ali celo posamezne posnetke s prireditve. V Vačah imajo npr. objavljen posnetek *Vaške himne*, ki jo je šolski pevski zbor ob spremljavi *Ansambla Bojana Adamiča* zapel na *Veselem toboganu* 21.4.1993. Prim. *Vaška himna*. <http://vace.si/vaska-himna/> (vpogledano 11.10.2012).

ne v dvorani. Tako voditelji oddaje kot Bojan Adamič s svojim ansamblom so znali ustvariti sproščeno in hkrati praznično razpoloženje.⁵⁵ Vsi otroci so svoje glasbene točke izvedli gladko, nikoli se ni zgodilo, da bi se bil pri petju »v živo« kdo ustavil.

Veseli tobogan je bil izveden sredi meseca, prek radijskih valov (ali po televiziji) pa je bil predvajan vsako zadnjo nedeljo v mesecu med 8. in 9. uro zjutraj. Posneta oddaja je trajala 55 minut. Takoj po enem izvedenem in predvajanem *Veselem toboganu* so se z organizacijo avdicij že začele priprave na naslednjo oddajo.

Sklep

Če z današnjimi merili ovrednotimo vlogo in pomen *Veselega tobogana*, ugotavljamo, da je v veliki meri podpiral razvoj kulturne zavesti in izražanja kot ključne kompetence vseživljenjskega učenja. *Veseli tobogan* je:

- povezoval otroke – izvajalce s profesionalnimi izvajalci/ustvarjalci na področju glasbe, literature, likovne umetnosti in gledališke igre;
- omogočal otrokom odmeven javni nastop v domačem kraju, ki je bil prek radijskih valov (in televizije) dostopen širši slovenski javnosti;
- spodbujal skupinsko delo ter ozaveščal delo kulturnih delavcev in vlogo medijev na kulturnem področju;
- spodbujal povezovanje različnih akterjev na področju kulturne vzgoje (vrtcev, osnovnih šol, glasbenih šol, kulturnih društev, RTV Slovenija, založnikov);
- spodbujal interdisciplinarno povezovanje;
- vključeval vse generacije ljudi, zato je imel medgeneracijski pomen kulturnega udejstvovanja.

Tudi delovanje Bojana Adamiča ima v tem okviru vidno vlogo in pomen. Med nadarjenimi otroki, ki so nastopili na *Veselem toboganu*, je prepoznal posameznike in jih spodbudil na njihovi nadaljnji glasbeni poti. Večina izmed njih se je kasneje uveljavila predvsem na področju popularne glasbe. Adamičevi aranžmaji pomenijo bogato in še neizkoriščeno glasbeno literaturo tako za mlade poustvarjalce kot za aranžerje, glasbene pedagoge in muzikologe.

⁵⁵ Pogovor avtorice prispevka z Milanom Krapežem, dolgoletnim sodelavcem oddaje *Veseli tobogan*, na RTV SLO 19.10.2012.

Bojan Adamič's Role in Radio Show *Veseli tobogan*

Summary

The first test shows of *Veseli tobogan* were recorded in 1962, and, in 1963, the monthly production of the public radio show was launched. Notable Slovene artists from various fields of the arts contributed to its form and production. The show featured children giving recitations and musical performances and was important for the presentation of Slovene towns. In 2007, *Veseli tobogan* was turned into a quiz show and, in 2009, into a yearly event, the Festival of Children's Music Happy Toboggan. Bojan Adamič was involved in the show's production from the start. His role grew in the 1982–83 season when he took over the leadership of the ensemble that provided "live" accompaniment to the performers. His work on the show included taking care of all the preparations, selecting performers in auditions, writing arrangements and public production. Until 1995 he wrote around 800 arrangements, "tailor-made" for the performing children. Among them, arrangements of folk songs and Slovene children's songs predominate, but there are also arrangements of foreign masters with translated lyrics, some popular songs, film music and *volksmusik*. The show offered an opportunity for talented children to publicly perform – and many of them later became recognized singers of popular music.

During Adamič's period, the concept of the show turned from the initially dominant recitations and speech performances in favor of music. Children mostly sang solo, but there were also many duets, trios and quartets as well as some instrumental numbers. At the beginning and the end of the show, school choirs gave performances. Some shows featured school Orff instrumental ensembles, smaller vocal or vocal and instrumental groups and folklore groups. The Bojan Adamič Ensemble consisted of great musicians who knew how to support the children. *Veseli tobogan* was an important occasion for the town where a particular show was recorded; the always well-attended event took place in the largest local venue in the middle of the month and was broadcast on the last Sunday of the month.⁵⁶

⁵⁶ Prevod Aljoša Vrščaj.